

De Minister van Economische Zaken en Klimaat
p/a Directoraat-generaal Klimaat en Energie
Directie Warmte en Ondergrond
Postbus 20.401
2500 EK Den Haag

Uw brief van: 25 augustus 2020
Uw kenmerk: DGKE-WO / 20220367

Ons adres: Postbus 13
9290 AA Kollum

Ons telefoonnr: [REDACTED]
Ons whatsapp nr: [REDACTED]
Ons e-mailadres: info@noardeast-fryslan.nl
Ons kenmerk: Z282275-2020

Website: www.noardeast-fryslan.nl

Behandeld door: [REDACTED]
Bijlage(n): 1

Datum: 22 september 2020
Datum verzending:

Onderwerp: Advies Winningsplan Ternaard

VERZONDEN 23 OKT 2020

Excellentie,

Op 26 augustus 2020 hebben wij uw hierboven aangehaalde brief ontvangen, waarin u ons de gelegenheid biedt om **advies** te geven op het verzoek van de Nederlandse Aardolie Maatschappij (d.d. 25 juni 2019) om een Instemmingsbesluit uwerzijds voor het Winningsplan Ternaard.

Van die gelegenheid maken wij gebruik en ons advies treft u onderstaand dan ook aan, waarbij de navolgende indeling wordt aangehouden:

- *Algemeen;*
- *Winningsplan;*
- *Pilot Ternaard;*
- *Slotoverwegingen en Advies.*

Algemeen.

Hoewel we ons bevinden in een tijdperk van geleidelijke energietransitie naar duurzame vormen van energieopwekking, zien wij in dat het gebruik van aardgas nog een tijdlang onderdeel zal vormen van de energiemix om te voorzien in ons nationale energieverbruik. Grote onderwerpen als klimaatscenario's, de noodzaak tot afbouw van het Slochterenveld en de mate van wenselijkheid van import van buitenlands aardgas spelen daarbij mee.

Dat realisme neemt echter niet weg dat er aanhoudend en in toenemende mate zorgen zijn over de wijze waarop gaswinning vorm krijgt door een verder accent op de benutting van de zogeheten 'kleine velden'. De gemeente Noardeast-Fryslân kent een ruim aantal van dat soort velden; dat maakt dat wij recht van spreken hebben in dit stuk van zaken.

En ons uitspreken over dit onderwerp hebben wij al in een vroegtijdig stadium gedaan door het mede opstellen en onderschrijven van het Manifest Friese overheden over Gas- en Zoutwinning. Dat document is in het voorjaar van 2016 door een delegatie van bestuurders aangeboden aan de Tweede Kamer. Wij hebben het – naar bestendig gebruik – wederom als bijlage bij dit advies gevoegd, en vragen u bij herhaling om daar goede nota van te nemen.

Dat het nog niet tot afname van de levende zorgen heeft geleid, mag blijken uit het feit dat de raad van onze gemeente op 14 februari 2019 een motie heeft aangenomen waarin hij stelt dat nieuwe gaswinning onder de Waddenzee moet worden voorkomen, en dat de inspanningen in dit tijdperk van energietransitie beter in de opwekking van duurzame energie kunnen worden gestoken.

Ook wij hebben als college bij de coalitievorming in een akkoord vastgelegd tegen gaswinning te zijn.

Bovenstaande feiten zijn dan ook de basis voor het vertrekpunt van waaruit wij als gemeente handelen in deze materie. Zelfs daar waar het onze deelname betreft aan de 'pilot omgevingsmanagement gericht op de gaswinning onder de Waddenzee bij Ternaard' (hierna: pilot Ternaard). Want al met al berust de

beslissingsbevoegdheid over de gaswinning bij u, door de u toegekende macht tot verlening van een Instemmingsbesluit op een Winningsplan als bedoeld in artikel 34 van de Mijnbouwwet. En op basis van dat artikel komt ons dit adviesrecht toe, waarin wij het lokale belang, de lokale zorgen in beeld willen brengen, evenals wij dat in de pilot Ternaard consequent hebben gedaan. Zulks ligt in lijn met uw eigen uitspraak waarin u uit liet komen dat juist bij projecten van (inter-)nationaal belang dat lokale belang een zichtbaar en herkenbaar onderdeel van de afweging moet zijn. In de pilot Ternaard heeft dat het meest aansprekend vorm gekregen door het maken van ontzorgingsafspraken ten behoeve van de bewoners en een gebiedsproces met investeringen ten behoeve van de sociaal-economische vitaliteit van de regio. Daarover later meer.

Winningsplan.

-Prognose

Bij deze beoogde gaswinning speelt een rol dat de exploratie- en winningsfase hand in hand gaan plaatsvinden. Aldus wordt werkende weg duidelijk wat zaken als de kwaliteit van het reservoirgesteente, het productiviteitsgehalte en de aanwezigheid en doorlatendheid van breuken in het gesteente gaan betekenen voor de daadwerkelijke winbaarheid van het gas. Nu gaat het Winningsplan uit van een inschatting van een volume van 1 tot 7,6 miljard kubieke meter winbaar gas in de periode van 2021 tot 2037, zijnde een grote marge.

Het zou dan ook goed zijn om hierover in een zo vroeg als redelijkerwijs mogelijk stadium van de boring nadere, verfijndere prognoses op te laten stellen door de NAM, zodat op basis daarvan nogmaals en/of preciezer kan worden beoordeeld wat de effecten op de bodembeweging zullen zijn, en of er überhaupt wel van een doelmatige winning kan worden gesproken.

-Bodembeweging

Het ingediende Winningsplan schat de kans op bodemtrilling dusdanig laag in dat het in de toepasselijke systematiek valt te categoriseren als vallende in de laagste risicocategorie, categorie 1.

Nu het plan dateert van voor (de conclusies van) de pilot Ternaard, en het daarna ook niet aangevuld is, missen belangrijke zaken uit het ontzorgingsspoor. Weliswaar zijn de gebuiken dat bij een gaswinning vallend in categorie 1 geen of zeer sporadisch monitoring plaatsvindt, maar juist in het geval van de winning uit het Ternaard-veld zijn er afspraken met onze inwoners gemaakt dat er wel uitgebreide monitoring plaats zal vinden.

Ook is er in dat afsprakenkader door de NAM verzekerd dat bij een aardbeving van een magnitude van 3 of meer onmiddellijk gestopt wordt met de gaswinning, zoals dat ook het geval zal zijn bij meerdere bevingen van een magnitude tussen de 2 en 3.

Het Winningsplan moet daarop dan ook wel aangepast worden, of uw eventuele Instemmingsbesluit zou kunnen worden aangevuld met een voorschrift, ex artikel 36 van de Mijnbouwwet, dat voorziet in de genoemde tekortkoming.

Bij het aspect bodemdaling maken wij ons zorgen over de effecten daarvan op het vaste land (vastgoed, infrastructuur en verzilting) als er van het hoge winningsscenario wordt uitgegaan. Onze zorgen gaan ook zeker uit naar de effecten daarvan op het unieke waddensysteem. De status van de Waddenzee (UNESCO Werelderfgoed en Natura-2000gebied) maakt dat daar bij alle betrokken partijen veel zorg en aandacht naar uit moet gaan. Zeker nu er in dit kader sprake is van een stapeling van verschillende, aangrenzende gasvelden. De onderlinge beïnvloeding raakt aan de gebruiksruimte per bekken/deelgebied (in casu het Pinkegat-gebied). De verwachte cumulatieve effecten moeten zo goed mogelijk in beeld worden gebracht; de diverse dalingskommen van de onderscheidene gaswinningen zouden elkaar kunnen versterken, waarmee een ander beeld op de materie kan ontstaan. Dit aspect zou nog wel nader onderzoek behoeven in onze optiek (recentelijk (25 september jl. ontvangen kaartmateriaal van uw zijde is daar al een aanwijzing voor).

De zogeheten gebruiksruimte wordt nu gemonitord met behulp van het zogenaamde 'Hand-aan-de-Kraan-principe' (HADK) en zal in 2021 opnieuw worden vastgesteld. Nu er echter discussie is of het HADK-principe een voldoende goed beleidsinstrument is voor de bescherming van de waarden van de Waddenzee op dit onderdeel, adviseren wij u nadrukkelijk om daar goed onderzoek naar te laten doen alvorens u tot een besluit komt.

Pilot Ternaard.

De Staat der Nederlanden is eigenaar van de diepe ondergrond van Nederland en de zich daarin bevindende (delf-)stoffen. Voor de winning van die delfstoffen verleent de rijksoverheid de toestemming aan commerciële mijnbouwbedrijven. De staat profiteert mee van de revenuen van één en ander. Die werkelijkheid is in de huidige wetgeving verankerd.

Aanvankelijk en lange tijd heeft dat systeem louter negatieve effecten gehad op delen van Nederland. Dat heeft gemaakt dat er gaande weg een verandering in het denken over de werking van dat systeem is opgetreden in de maatschappij.

Dat er zonder zo optimaal mogelijk rekening te houden met de belangen van een gaswinningsgebied een winningsproces in gang wordt gezet is niet langer van deze tijd, en behoeft dan ook aanpassing. In projecten waarin bepaalde (inter-)nationale belangen een nadrukkelijke rol spelen is de beleving meer en meer dat daarbij toch in hoge mate ruimte voor lokale belangen moet komen. Zaken als zeggenschap van de bewoners, het creëren van zoveel mogelijk draagvlak en een goede balans tussen de lasten en de lusten van een gebied vormen een onderdeel van die lokale belangen.

De bovengenoemde aspecten zijn ingrediënten geweest voor het opstarten van een pilot om tot een verbetering van het omgevingsmanagement te komen met een (ander) accent op die lokale belangen. Dat verdient – ondanks ons principiële standpunt in dezen – waardering.

Het heeft in het onderhavige geval geleid tot de pilot Ternaard. Met verschillende rollen en bescheiden bevoegdheden hebben provincie, waterschap en gemeente hieraan deel genomen; wel zijn alle betrokken lokale overheden dus tegen gaswinning.

Dit alles lijkt toch te hebben geleid tot een eerste stap naar verbetering van het proces. De resultaten van deze pilot zouden we graag terug zien in uw overwegingen leidende tot uw besluit. Zo krijgen ze het gewicht dat hen toekomt en kan het in een beleidscyclus bijdragen tot verdergaande verbetering van het zichtbaar en herkenbaar maken van de lokale belangen in dergelijke procedures. Wij roepen u op om dit proces verder vorm te geven.

Slotoverwegingen en Advies.

Separaat hebben wij van u ook een verzoek gekregen voor een overlegreactie, ex artikel 3.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening, op het Voorontwerp-Inpassingsplan gaswinning Ternaard.

Hoewel het onderhavige advies op het Winningsplan en de hierboven genoemde overlegreactie te onderscheiden zijn, raken ze wel aan één en dezelfde hoofdzaak: de gaswinning en de te verwachten gevolgen daarvan.

Als onderligger voor het aspect bodemdaling in het genoemde Voorontwerp-Inpassingsplan wordt gebruik gemaakt van verouderde rapporten; daaromtrent wordt in onze overlegreactie een opmerking gemaakt. Nu op deze wijze deze zaken elkaar raken op het aspect bodemdaling, lijkt het ons dan ook correct om ook nadrukkelijk te verwijzen naar die overlegreactie.

Een nadrukkelijk aspect in die overlegreactie betreft ons uitgeschreven ongenoegen over het uitblijven van uw brief waarin u de op 9 december 2019 gedane toezeggingen in het zogeheten Investeringsspoor nader uitwerkt en bevestigt. Dat raakt aan alle beginselen die ten grondslag hebben gelegen aan de pilot Omgevingsmanagement Ternaard en bovenal aan de mate van vertrouwen die de bewoners en belanghebbenden – waaronder ons college - in het betrokken gebied zouden moeten overhouden aan een betere, eigentijdse inbedding van de verzamelde lokale belangen in dit proces.

In reactie op uw verzoek, en daarbij eerst en vooral gelet op het standpunt dat de gemeente Noardeast-Fryslân tegen gaswinning is, komen wij hierbij dan ook tot het advies aan u om geen Instemmingsbesluit af te geven voor het Winningsplan gaswinning Ternaard.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Noardeast-Fryslân,

Secretaris

Burgemeester

Manifest

van Friese overheden over gas- en zoutwinning

De gezamenlijke Friese gemeenten en provincie Fryslân constateren dat er zorgen leven onder inwoners en bedrijven in gebieden waar gas- en zoutwinning plaatsvindt. Deze zorgen gaan over veiligheid, leefbaarheid en waardebehoud van onroerend goed.

Wij constateren dat:

1. gaswinning de komende jaren onvermijdelijk zal zijn in ons land;
2. gaswinning langdurig plaatsvindt, omgeven is met onzekerheden en de effecten hiervan zich pas na vele jaren openbaren;
3. er veel aandacht is voor de actuele risico's in Groningen en daar lessen worden geleerd die ook toepasbaar zijn op Fryslân;
4. zich in Fryslân een groot deel van de Nederlandse kleinere aardgasvelden bevindt en dat deze aardgasvelden een belangrijke rol vervullen in het zogenoemde kleine veldenbeleid;
5. hoewel deze naar aard en schaal minder dan het Groninger veld gaswinning in kleine velden ook leidt tot bodemdaling en tevens seismische risico's met zich meebrengt;
6. ook zoutwinning resulteert in bodemdaling;
7. hierdoor vaker en omvangrijker herstel van infrastructuur en waterhuishoudkundige systemen noodzakelijk is dan zonder delfstoffenwinning;
8. er in onze winningsregio's sprake is van een groot aantal oude ondiep gefundeerde gebouwen welke gevoelig zijn voor bodembeweging;
9. decentrale overheden geen zeggenschap hebben over gas- en zoutwinning;
10. er in de maatschappij sprake is van een toenemende onrust over de effecten van gas- en zoutwinning, het draagvlak afneemt en hier in de Tweede Kamer ook volop aandacht voor is;
11. het Rijk de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft overgenomen en aangeeft te willen investeren om de acceptatie van mijnbouw in winningsregio's te verbeteren;
12. dat de Minister de omkering van bewijslast niet van toepassing wil verklaren voor winningsgebieden buiten Groningen.

Gelet op deze constatering vinden wij dat:

- het Rijk en de gas- en zoutwinningsbedrijven voortvarend en daadkrachtig met deze constatering aan de slag moeten en een grotere maatschappelijke betrokkenheid moeten tonen, waarbij:
  - de informatievoorziening over gaswinning, risico's, effecten en schade-procedures duidelijk, begrijpelijk moet zijn en toegankelijk via één loket/portaal;
  - leefbaarheid en economische vitaliteit in de winningsgebieden op peil moeten blijven en er een goede balans moet zijn tussen lusten en lasten in het gebied;
- er een grotere rol moet zijn voor de lokale overheid.

Wij roepen de Kabinetsleden en Tweede Kamerleden op om meer aandacht te hebben voor deze zorgen en voortvarend te werken aan het herstel van vertrouwen en draagvlak. Om dit te bewerkstelligen willen wij dat het Rijk de volgende zaken concreet gaat regelen in het belang van de inwoners en bedrijven in de winningsgebieden:

- De winningsbedrijven verplichten om:
  - nulmetingen van onroerend goed in winningsgebieden uit te voeren met periodieke herhalingsmetingen;
- In de Mijnbouwwet:
  - de omkering van bewijslast in te voeren voor mijnbouwschade als gevolg van gas- en zoutwinning voor alle winningsgebieden in Nederland;
  - decentrale overheden meer invloed te geven in het voorbereidingstraject voorafgaand aan de vergunningverlening voor delfstoffenwinning.
- In algemene zin:
  - concreet per winningsplan een duidelijke balans in de lusten en lasten bestaande uit een harde financiële tegemoetkoming voor winningsregio's af te spreken met vertegenwoordigers van belanghebbenden, lokale en regionale overheden.
  - het verbeteren van de communicatie van betrokken rijksinstanties richting burgers en bedrijven in de winningsgebieden over onder meer effecten, risico's, onzekerheden en monitoring.

Alleen door goede samenwerking van alle betrokken partijen kan er worden gewerkt aan het herstellen van vertrouwen en draagvlak van inwoners en bedrijven in de winningsgebieden. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid om er voor te zorgen dat de leefbaarheid en economische vitaliteit in de winningsgebieden op peil blijft, zodat het hier nu en in de toekomst goed leven en werken is.

VFG
vereniging van
friese gemeenten

provincie fryslân
provincie fryslân